

UCHWAŁA NR XVII.108.25
RADY GMINY RAWA MAZOWIECKA

z dnia 29 grudnia 2025 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata
2026–2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) Rada Gminy Rawa Mazowiecka uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rawa Mazowiecka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Kamila Bors

**Gminny Program Wspierania Rodziny dla
Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028**

Spis treści

Rozdział I Otoczenie prawne	3
1.1. Podstawa prawna Programu	3
Rozdział II Wspieranie rodziny	5
2.1. Rodzina jako podstawowa grupa społeczna	5
2.2. Formy wspierania rodziny oraz zasoby systemu pieczy zastępczej	7
Rozdział III. Dane demograficzne Gminy Rawa Mazowiecka	11
Rozdział IV Wspieranie rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka	12
4.1. Główne czynniki powodujące trudności życiowe skutkujące wsparciem GOPS ..	12
4.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną	12
4.3. Wsparcie asystenta rodziny	13
4.4. Procedura „Niebieskiej Karty” i przeciwdziałanie przemocy	14
Rozdział V Wspieranie rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka według badań ankietowych	16
5.1. Wnioski i podsumowanie z badań ankietowych wśród mieszkańców	16
5.2. Wnioski i podsumowanie z badań ankietowych wśród uczniów	17
Rozdział VI Analiza SWOT	18
Rozdział VII Adresaci Programu	20
Rozdział VIII Realizatorzy Programu	21
Rozdział IX Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026 - 2028	21
Rozdział X Realizacja i finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028	30
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028	31

Rozdział I

Otoczenie prawne

1.1. Podstawa prawna Programu

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028 przygotowano na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 49) w myśl którego do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny.

Ponadto zgodnie z art. 179 ust. 1 podanej ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt, burmistrz, prezydent składa radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Natomiast zgodnie z normą wyrażoną w ust. 2 art. 179 rada miasta, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49)
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2025 r., poz. 636 ze zm.),
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r., poz. 1214 ze zm.),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r., poz. 1939 z późn.zm.),
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. 2025 r. poz. 881),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r., poz. 2809 z późn.zm.),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r., poz. 383),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r., poz. 46 ze zm.),
- Ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. 2025 r. poz. 1071),
- Ustawę z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 z późn.zm.),

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2023 r. poz. 1870),
- Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. 2024 r. poz. 1829).

Rozdział II

Wspieranie rodziny

2.1. Rodzina jako podstawowa grupa społeczna

Rodzina – definicja i znaczenie:

Rodzina to nic innego, jak grupa osób, która jest ze sobą powiązana, najczęściej poprzez pokrewieństwo, ale również i powinowactwo czy wspólne zamieszkanie. Jest to pojęcie często badane przez psychologów, pedagogów, socjologów czy pracowników socjalnych itp. Rodzina to „najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo”¹.

Jak zauważa B. Krzesińska - Zach „rodzina jest przede wszystkim środowiskiem wychowawczym, które tworzą zarówno oddziaływania zamierzone, jak też samorzutne, o charakterze pozytywnym, prowadzące do rozwoju dziecka. Dziecko uczestniczące w naturalnych sytuacjach życia rodzinnego, w bezpośrednich interakcjach między członkami rodziny przyswaja elementarną wiedzę o świecie, wartościach, normach moralno-społecznych, kulturze domu rodzinnego, poznaje sposoby zaspokajania wielu potrzeb, rozwijania własnych zainteresowań”².

Funkcje rodziny

Można wyodrębnić 3 podstawowe funkcje rodziny:

- prokreacyjną,
- wychowawczą,
- gospodarczą.³

Z. Tyszka wymienia następujące funkcje rodziny:

1. Funkcje biopsychiczne:

- a) prokreacyjna,
- b) seksualna;

2. Funkcje ekonomiczne:

- a) materialno-ekonomiczna,
- b) funkcja opiekuńczo-zabezpieczająca;

3. Funkcje społeczno-wyznaczające:

- a) funkcja stratyfikacyjna,

¹ Z. Tyszka, Rodzina w świecie współczesnym – jej znaczenie dla jednostki i społeczeństwa, [w:] Pedagogika Społeczna, pod red. T. Pilch, I. Leparczyk, wyd. Żak, Warszawa 1995, s. 137.

² Dziecko potrzebujące pomocy. Możliwości, kierunki, formy wsparcia w środowisku lokalnym, J. Izdebska (red.), Suwałki – Warszawa, 2003, s. 7., [w:] Pedagogika rodziny, B. Krzesińska – Zach, Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, Białystok 2007, . 14.

³ S. Kowalski, *Socjologia wychowania w zarysie*, PWN, s. 116.

b) funkcja legalizacyjno-kontrolna;

4. Funkcje socjopsychologiczne:

a) socjalizacyjno-wychowawcza,

b) funkcja kulturalna,

c) funkcja religijna (dotyczy rodzin ludzi wierzących),

d) funkcja rekreacyjno-towarzyska,

e) funkcja emocjonalno-ekspresyjna⁴.

Rodzina ma ogromny wpływ na rozwój dziecka, gdyż jest ono w stanie przyswajać wzorce i wartości, które są modelowane przez rodziców. W danym środowisku rodzinnym tworzony jest styl życia swoich członków, a w tym można wyróżnić sposoby zachowania, reagowanie na problemy, spędzanie wolnego czasu itp. W rodzinie już młody człowiek uczy się określonego traktowania siebie a także innych, nabywa określone wartości i normy, a następnie je realizuje. Zapewnienie dziecku powyższych funkcji w rodzinie jest trudne. Wiąże się to z zadaniem określenia hierarchii wartości, dzięki którym młodzi ludzie będą mogli analizować informacje a także odnajdować się w określonych sytuacjach.

Czynniki ryzyka w rodzinie

Do zaburzeń funkcjonowania rodziny mogą prowadzić różne czynniki:

- **Bezrobocie** – brak pracy jednego lub obojga rodziców może ograniczać funkcję ekonomiczną rodziny i prowadzić do napięć w relacjach.
- **Ubóstwo** – ogranicza dostęp do podstawowych zasobów i może wpływać na atmosferę życia rodzinnego.
- **Problem alkoholowy** – nadużywanie alkoholu przez rodzica zaburza role w rodzinie, zmienia dynamikę obowiązków i może prowadzić do ukrywania problemu oraz poczucia zagubienia u dziecka. Jak pisze K. Dymek – Balcerek „emocjonalna atmosfera rodziny alkoholowej jest przepełniona wstydem, żalem, złością, lękiem, poczuciem krzywdy i winy, urazy, agresji i wydaje się, że nikt nie jest w porządku.”⁵
- **Przemoc** – fizyczna, psychiczna lub seksualna w rodzinie prowadzi do kontroli, zastraszania i utraty poczucia bezpieczeństwa przez dzieci.
- **Zaniedbywanie** – jest to „niezaspokajanie potrzeb dziecka niezbędnych dla jego prawidłowego rozwoju – potrzeb związanych z odżywianiem, ubiorem, schronieniem, higieną, opieką medyczną, kształceniem, jak też z psychiczną sferą dziecka”⁶.

⁴ Z. Tyszka, Rodzina (w:) Encyklopedia pedagogiczna, W. Pomykało (red.), Warszawa 1993, s. 698.

⁵ K. Dymek – Balcerek (red.), Patologie zachowań społecznych. Rzeczywistość przełomu XX i XXI, Wyd. Politechnika Radomska, Radom 2000, s. 103.

⁶ M. Szymańczak, Pojęcie „krzywdzenie dzieci”, [w:] Dziecko krzywdzone, E. Czyż, J. Szymańczak (red.), Warszawa 1995, s. 14.

Rodzina dysfunkcyjna to taka, która nie spełnia swoich funkcji prawidłowo. W takich rodzinach dzieci często uczą się negatywnych wzorców zachowań i postaw od rodziców.

Rodzina a trudności materialne

Trudności finansowe mogą utrudniać dostęp do pewnych zasobów, takich jak zajęcia dodatkowe, terapia czy edukacja prywatna, ale **nie przesądzają automatycznie o jakości wychowania**. Wiele rodzin w trudnej sytuacji materialnej wychowuje dzieci prawidłowo, zapewniając im miłość, wsparcie i bezpieczeństwo. Istotne są kompetencje wychowawcze rodziców, stabilność emocjonalna oraz dostęp do wsparcia społecznego i instytucjonalnego, które mogą wspierać prawidłowy rozwój dziecka mimo ograniczeń finansowych.

Brak środków finansowych może jednak wiązać się z ograniczonym dostępem do podręczników, ubrań czy innych niezbędnych rzeczy. Dzieci z rodzin ubogich nierzadko doświadczają stygmatyzacji i poczucia niższej wartości, co może utrudniać im uczestnictwo w aktywnościach szkolnych i społecznych, tak jak pisze B. Krzesińska: „odrzućcie i stygmatyzacja ubogich uczniów sprawiają, że są oni przekonani o swojej niskiej wartości, boją się podejmować wyzwania, nie mogą liczyć na akceptację, poparcie i pomoc kolegów. Często są też szykanowani i wyśmiewani z powodu swojego wyglądu, niemodnych ubrań i korzystania z pomocy opieki socjalnej.”⁷

2.2. Formy wspierania rodziny oraz zasoby systemu pieczy zastępczej

Asystent rodziny to osoba, która prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Jeden asystent otacza opieką w tym samym czasie nie więcej niż 15 rodzin, a jego praca nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której ta praca jest prowadzona.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

- bezpośrednią pracę z rodzicami,
- bezpośrednią pracę z dziećmi,
- działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
- organizację własnego warsztatu pracy⁸.

Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:⁹

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;

⁷ B. Krzesińska – Żach „Pedagogika rodziny przewodnik do ćwiczeń, Wyd. Trans Humana, Białystok 2007, s. 54.

⁸ Za: J. A. Malinowski, Role, funkcje i zdani asystenta rodzinnego, w: A. Żukiewicz (red.) Asystent rodzinny.

Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki do wsparcia, Wyd. Impuls, Kraków 2011, s. 10.

⁹ art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 49)

2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;
8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
14. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
15. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
16. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
17. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
18. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
19. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub Grupą Diagnostyczno-Pomocową lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Rodzina zastępcza jest to rodzinna forma pieczy zastępczej zapewniająca dziecku opiekę oraz wychowanie w warunkach, które są maksymalnie zbliżone do warunków rodzinnych.

Może być ona:

- **spokrewniona** jest tworzona przez małżonków lub osoby, które są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (pradziadkowie, dziadkowie, siostra, brat);
- **niezawodowa** rodzina tworzona jest przez małżonków lub osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (krewni i powinowaci, niespokrewnieni);

- **zawodowa** rodzina tworzona jest przez małżonków lub osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Otrzymuje wynagrodzenie za sprawowaną opiekę. W rodzinie może przebywać do 3 dzieci;
- **zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej o charakterze interwencyjnym. Jednocześnie może w rodzinie przebywać maksymalnie 6 dzieci. Czas przebywania wynosi 4 miesiące, jednakże w szczególnych przypadkach czas może zostać wydłużony do 8 miesięcy;
- **zawodowa specjalistyczna** jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej, w której umieszczone są dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu nieletnich, którzy wymagają szczególnej opieki ze względu na niepełnosprawność lub sytuację życiową (np. małoletnie matki z dziećmi).

Rodzinny dom dziecka jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej, w której może przebywać jednocześnie nie więcej niż 8 dzieci. Jest tworzony przez małżonków bądź osoby, które nie pozostają w związku małżeńskim. Celem rodzinnego domu dziecka jest sprawowanie pieczy zastępczej.

Rodzina wspierająca jest rodziną, która pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, a także przy prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu oraz wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Rodzina wspierająca współpracuje z asystentem rodziny.

Rodzina pomocowa jest rodziną przejmująca opiekę nad dzieckiem, które jest umieszczone w pieczy zastępczej w przypadku: czasowego niesprawowania opieki nad nim przez rodzinę zastępczą bądź prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej – jednostka organizacyjna lub wyznaczony podmiot realizujący szereg działań i zadań z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza jest to czasowa (czasem długoterminowa) opieka oferowana dzieciom i młodzieży pozbawionym właściwej opieki rodzicielskiej. Objęcie dzieci pieczą zastępczą następuje na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego. Sytuacje, które wymagają natychmiastowego działania w celu zabezpieczenia dziecka, decyzję o umieszczeniu dziecka mogą podjąć inne uprawnione służby bądź sami rodzice, jednakże zawsze ostateczną decyzję podejmuje sąd. Termin „piecza zastępcza” oznacza, iż nawet będąc pozbawionym opieki rodzicielskiej, dziecko nadal powinno mieć dom, który może być domem zastępczym, instytucjonalnym bądź rodzinnym i ma na celu zapewnienie dziecku stabilizacji, bezpieczeństwa i wsparcia. W Polsce standardy pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i wydane na jej podstawie akty wykonawcze. Jak pisze A. Kwak, M. Rymsza „nowe podejście do opieki zastępczej nad

dzieckiem zakłada prymat rodziny nad opieką zastępczą, prawo dziecka do wychowywania się w rodzinie naturalnej i obowiązek udzielania przez pomoc społeczną wsparcia dla rodziny w wypełnianiu zadań w stosunku do dziecka. Przyjmuje się zasadę tymczasowości opieki zastępczej, przy czym „tymczasowość” odnosi się do charakteru pobytu dziecka poza rodziną – do momentu powrotu do rodziny naturalnej. Chodzi tym samym o reintegrację dziecka za rodziną, o zapobieżenie jego częstemu przechodzeniu z jednej placówki do drugiej. (...) Jednym z bardzo ważnych szczegółowych rozwiązań jest wymóg współpracy realizatorów różnych form opieki zastępczej z rodziną biologiczną wychowanka”¹⁰. **Placówka opiekuńczo-wychowawcza** jest instytucjonalną formą pieczy zastępczej zapewniająca całodobową opiekę oraz wychowanie dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej. Wyróżnia się placówki: socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno-terapeutyczne.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego jest to instytucjonalna forma pieczy zastępczej, która zapewnia całodobową opiekę i wychowanie. Może w niej przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej.

Placówka wsparcia dziennego jest to placówka, której ma na celu wzmocnienie funkcji opiekuńczych rodziny. Może być prowadzona w formie:

- **opiekuńczej** – zapewnia ona dziecku opiekę i wychowanie; pomoc w nauce; zorganizowanie czasu wolnego; zabawę, czy także zajęcia sportowe;
- **specjalistycznej** – organizuje dziecku zajęcia kompensacyjne, socjoterapeutyczne, korekcyjne, terapeutyczne, logopedyczne;
- **pracy podwórkowej** – realizując działania animacyjne oraz socjoterapeutyczne¹¹.

¹⁰ Anna Kwak, Marek Rymsza, System opieki zastępczej w Polsce – ocena funkcjonowania na przykładzie procesu usamodzielniania wychowanków, Analizy i opinie, Nr 68 (12/2006) Instytut Spraw Publicznych, s. 3.

¹¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rozdział III.

Dane demograficzne Gminy Rawa Mazowiecka

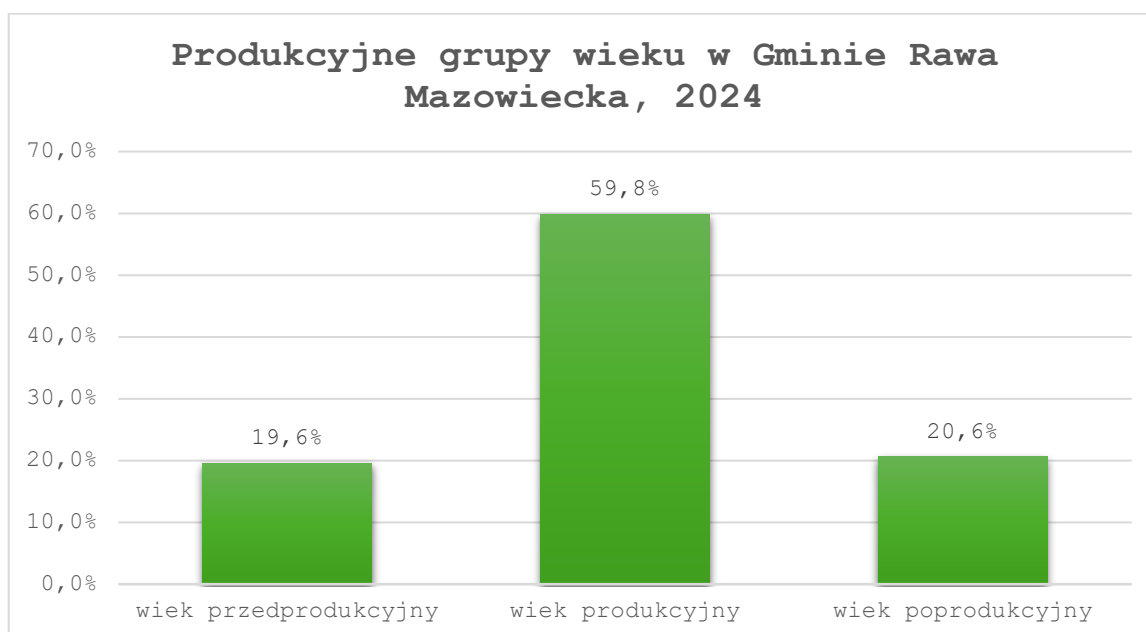
Gmina Rawa Mazowiecka to gmina wiejska. Należy do województwa łódzkiego, powiatu rawskiego. Gmina Rawa Mazowiecka ma 8 642 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 17,6% ludności powiatu. Gmina stanowi 25,3% powierzchni powiatu.

W latach 2022–2024 liczba mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka utrzymywała się na poziomie około 8,6 tysiąca, z niewielkimi wahaniami między rokiem 2023 a 2024. Liczba kobiet w gminie w tym okresie nieznacznie się zmieniała, spadając w 2024 roku do 4319. Liczba mężczyzn stopniowo wzrastała, osiągając w 2024 roku 4323, co powodowało, że struktura płci w gminie pozostawała w miarę wyrównana.

Liczba mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem:	8635	8646	8642
w tym kobiet:	4327	4336	4319
w tym mężczyzn:	4308	4310	4323

Źródło: GUS, 31.12.2024 r.

59,8% mieszkańców gminy Rawa Mazowiecka jest w wieku produkcyjnym, 19,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Źródło: GUS, 31.12.2024 r.

Rozdział IV

Wspieranie rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka

4.1. Główne czynniki powodujące trudności życiowe skutkujące wsparciem GOPS

W latach 2022–2024 najczęściej występującymi powodami udzielania wsparcia rodzinom były długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność, obejmujące odpowiednio 68–71 i 48–55 rodzin rocznie. Ubóstwo oraz bezrobocie pozostawały stabilnymi, choć zdecydowanie mniej licznie reprezentowanymi przyczynami, utrzymując się na poziomie kilku–kilkudziesięciu rodzin rocznie. Zauważalny jest spadek liczby rodzin doświadczających bezradności opiekuńczo-wychowawczej – z 39 w 2022 roku do 28 w 2024 roku, co może świadczyć o poprawie sytuacji wychowawczej lub skuteczności działań wspierających. Jednocześnie odnotowano wyraźny spadek liczby rodzin zgłaszających problemy związane z alkoholizmem – z 4 do 1, co może wynikać zarówno z działań profilaktycznych, jak i trudności w ujawnianiu tego rodzaju problemów.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin w 2022	Liczba rodzin w 2023	Liczba rodzin w 2024
Ubóstwo	3	2	2
Długotrwała lub ciężka choroba	68	68	71
Niepełnosprawność	52	55	48
Bezrobocie	36	31	32
Potrzeba ochrony macierzyństwa	5	4	5
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	39	35	28
Alkoholizm	4	2	1

4.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną

W latach 2022–2024 liczba rodzin w Gminie Rawa Mazowiecka objętych pomocą społeczną systematycznie malała, zarówno w przypadku przyznanych świadczeń (z 138 do 121), jak i przeprowadzonych wywiadów środowiskowych (z 161 do 134). Najwięcej wsparcia otrzymywały rodziny z dziećmi, których liczba zmniejszyła się z 149 w 2022 roku do 131 w 2024 roku. Wśród rodzin z dziećmi dominowały gospodarstwa z jednym lub dwojgiem dzieci, a liczba rodzin wielodzietnych (trzy i więcej dzieci) była niewielka i spadała w kolejnych latach. Liczba rodzin niepełnych również malała, z 14 w 2022 roku do 8 w 2024 roku, przy czym najczęściej były to rodziny z jednym lub dwójką dzieci.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną	2022	2023	2024
Rodziny, którym przyznano świadczenie	138	128	121
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	161	144	134
Razem			
Rodziny z dziećmi ogółem	149	139	131
O liczbie dzieci:			
1	13	12	8
2	21	23	17
3	8	6	5
4	1	3	2
5	1	2	1
6	0	0	0
7 i więcej	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	14	13	8
O liczbie dzieci:			
1	3	4	2
2	5	3	3
3	3	3	1
4 i więcej	1	1	1

4.3. Wsparcie asystenta rodziny

W latach 2022–2024 w Gminie Rawa Mazowiecka liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny systematycznie wzrastała, z 13 w 2022 roku do 19 w 2024 roku. Praca socjalna była realizowana corocznie na podobnym poziomie, osiągając maksimum 132 w 2023 roku. Brak danych dotyczących poradnictwa specjalistycznego wskazuje, że w tym obszarze sprawozdawczość nie była prowadzona lub nie odnotowano żadnych działań.

Korzystający z pomocy i wsparcia	2022	2023	2024
Kontrakt socjalny (liczba zawartych)	0	0	0
Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny	13	17	19
Poradnictwo specjalistyczne	-	-	-
Praca socjalna	124	132	123
Interwencja kryzysowa	0	0	0

W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka systematycznie wzrastała, z 13 w 2022 roku do 19 w 2024 roku. Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem również wzrosła z 1 w 2022 roku do 9

w 2024 roku. Natomiast liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do objęcia pomocą nieco się wahała, spadając w 2023 roku do 9, a w 2024 roku wzrastając do 10. Zakończenie pracy przez asystenta rodziny najczęściej wynikało z osiągnięcia celów współpracy, co w 2024 roku dotyczyło 6 rodzin. W kilku przypadkach współpraca zakończyła się z powodu zaprzestania działań przez rodzinę lub innych przyczyn, takich jak przeprowadzka.

Rodziny korzystające z usług asystenta rodziny	2022	2023	2024
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta	13	17	19
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	1	8	9
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	12	9	10
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę:	1	2	6
osiągnięcie celów			
Zaprzestanie pracy przez rodzinę			
brak efektów	0	1	2
inne np. przeprowadzka			

4.4. Procedura „Niebieskiej Karty” i przeciwdziałanie przemocy

W latach 2022–2024 Zespół Interdyscyplinarny podejmował systematyczne działania w środowiskach zagrożonych przemocą, realizując od 6 do 13 interwencji rocznie, w zależności od zgłaszanych potrzeb i skali zagrożeń. Największą liczbę działań odnotowano w 2024 roku, co może świadczyć o wzroście wykrywalności lub większej aktywności służb w reagowaniu na sygnały o przemocy.

Zespół prowadził także działania informacyjne skierowane do mieszkańców, rozpowszechniając materiały edukacyjne dotyczące przemocy, uzależnień oraz dostępnych form pomocy. W 2022 i 2023 roku były to plakaty tematyczne, odpowiednio pięć dotyczących przemocy oraz pięć dotyczących problemu uzależnień. W 2024 roku działania informacyjne znacząco rozszerzono, przygotowując dwa zestawy po 1000 ulotek dotyczących przemocy i

dopalaczy oraz zakupując program profilaktyczny związany z przeciwdziałaniem przemocy i używaniu substancji psychoaktywnych. Łącznie działania Zespołu Interdyscyplinarnego wskazują na rozwój systemu profilaktyki oraz coraz szersze informowanie mieszkańców o możliwościach uzyskania pomocy.

W latach 2022–2024 liczba założonych Niebieskich Kart wzrosła z 16 do 29, co wskazuje na większą liczbę zgłoszeń lub większą czujność instytucji wobec sytuacji przemocowych. Największą rolę w wszczynaniu procedury odgrywała Policja, która odpowiadała za większość kart w każdym roku. W 2024 roku zauważalny był także wzrost zaangażowania placówek edukacyjnych i służby zdrowia.

Liczba założonych Niebieskich Kart	2022	2023	2024
Sporządzono ogółem, w tym przez następujące instytucje:	16	15	29
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	4	0	2
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Placówki Służby Zdrowia	0	0	1
Placówki edukacyjne	0	1	2
Policja	12	14	24
Inne instytucje i organizacje	0	0	0
Inne	0	0	0

W latach 2022–2024 w gminie Rawa Mazowiecka obserwowano systematyczny spadek liczby rodzin, którym udzielano pomocy finansowej z powodu problemów alkoholowych – od 4 rodzin w 2022 roku, przez 2 w 2023, do 1 rodziny w 2024 roku. Jednocześnie z każdym rokiem malała liczba osób kierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, co może świadczyć o mniejszej liczbie zgłoszeń lub większej skuteczności działań profilaktycznych.

W 2022 roku do Komisji skierowano 17 osób, w 2023 roku – 15, a w 2024 – 12 osób. Dane te wskazują, że skala problemów alkoholowych w gminie stopniowo maleje, choć nadal wymaga systematycznych działań pomocowych. Trend ten może stanowić efekt zarówno pracy instytucji lokalnych, jak i rosnącej świadomości mieszkańców dotyczącej możliwości uzyskania wsparcia.

Rozdział V

Wspieranie rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka według badań ankietowych

5.1. Wnioski i podsumowanie z badań ankietowych wśród mieszkańców

Przeprowadzone badania ankietowe pozwoliły uzyskać szeroki obraz potrzeb i problemów społecznych mieszkańców gminy. W badaniu wzięły udział głównie kobiety (84%). Ankietowani to w większości osoby dorosłe i w wieku średnim, co nadaje wynikom badań wiarygodność w kontekście oceny lokalnego systemu wsparcia społecznego. Zdecydowana większość respondentów posiada dzieci, co dodatkowo wzmacnia znaczenie ich opinii na temat potrzeb rodzin oraz usług świadczonych w gminie.

Wśród kluczowych problemów społecznych mieszkańcy najczęściej wskazywali **alkoholizm (41%)**, **niezaradność życiową (34%)**, **brak miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (29%)**, a także **bezrobocie (23%)** i **bezzadność opiekuńczo-wychowawczą (23%)**. Wyraźnie uwidacznia się zapotrzebowanie na wsparcie rodzin w zakresie kompetencji rodzicielskich oraz wczesnej profilaktyki uzależnień. Respondenci zwracają także uwagę na deficyty w dostępie do pomocy psychologiczno-prawnej oraz wsparcia dla rodzin z osobami z niepełnosprawnością.

Jeśli chodzi o najważniejsze potrzeby rodzin, mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na **organizację grup wsparcia dla rodziców/opiekunów przeżywających trudności wychowawcze (31%)**, **organizację opieki dla dzieci do lat 3 (30%)**, **ułatwienie dostępu do usług psychologicznych (30%)**, **profilaktykę uzależnień (28%)** oraz **ułatwienie dostępu do rehabilitacji (27%)**.

W zakresie oceny dotychczasowego wsparcia oferowanego rodzinom, mieszkańcy najczęściej wskazywali na niedostateczne działania związane z **przeciwdziałaniem alkoholizmowi (42%)**, **ochroną zdrowia (30%)**, a także z **zapewnieniem opieki żłobkowej (23%)** i **zapewnieniem odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (21%)**. Wyniki te potwierdzają, że w gminie istnieje konieczność zwiększenia działań profilaktycznych oraz rozwoju usług skierowanych do rodzin w trudnej sytuacji. W ocenie edukacji przeważa opinia, że jej poziom jest „dostateczny”, co wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania oferty edukacyjnej i wychowawczej.

Z badań wynika również, że mieszkańcy w zdecydowanej większości czują się bezpieczni (77%), jednak część osób wskazała na poczucie braku bezpieczeństwa, co może być związane z problemami takimi jak przemoc domowa czy uzależnienia. Wśród problemów

społecznych dotyczących dzieci i młodzieży na pierwszym miejscu znalazła się **przemoc rówieśnicza (64%)**, a następnie **brak miejsc spotkań dla młodzieży (39%)**, **brak zorganizowanych form spędzania czasu (32%)**, a także **brak pozytywnych wzorców (33%)**. Zjawiska te świadczą o potrzebie wzmocnienia środowiska szkolnego, tworzenia bezpiecznych przestrzeni dla młodych ludzi oraz rozwijania działań profilaktycznych i wychowawczych.

Podsumowując, wyniki ankiety wyraźnie wskazują na konieczność **rozbudowy systemu wsparcia psychologicznego i specjalistycznego, wzmocnienia profilaktyki uzależnień**, a także **zwiększenia dostępności usług opiekuńczych i edukacyjnych dla najmłodszych dzieci**. Mieszkańcy sygnalizują również potrzebę integracji społecznej oraz rozwoju oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Zidentyfikowane problemy i potrzeby dostarczają cennych wskazówek do planowania polityki społecznej gminy na kolejne lata i mogą stanowić mocną podstawę dla projektowania nowych programów oraz aktualizacji strategii lokalnych działań prorodzinnych.

5.2. Wnioski i podsumowanie z badań ankietowych wśród uczniów

Badania przeprowadzone wśród 134 uczniów wskazują, że grupa ta jest niemal równomiernie podzielona pod względem płci, przy czym 49% stanowią dziewczęta, a 51% chłopcy. Większość uczniów, bo aż 92% mieszka z obojgiem rodziców, a 95% posiada rodzeństwo, co świadczy o stosunkowo stabilnym środowisku domowym. Jednocześnie 99% uczniów deklaruje, że czuje się bezpiecznie w domu, choć 19% przyznało, że nie czuje się w pełni bezpiecznie w szkole, co może wymagać dodatkowych działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Wśród obserwowanych w domach sytuacji problematycznych najczęściej pojawia się palenie papierosów i e-papierosów – 34% badanych uczniów zauważyła to codziennie.

Analiza problemów społecznych w otoczeniu młodzieży pokazuje, że najczęściej wskazywanymi zagrożeniami są brak miejsc do spotkań dla młodzieży (35%), brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (31%), a także za mało placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (30%). Wśród zagrożeń zdrowotnych i behawioralnych młodzież najczęściej wymienia palenie papierosów/e-papierosów (34%), zażywanie narkotyków/dopalaczy (24%) oraz spożywanie alkoholu (22%).

W zakresie potrzeb uczniowie wskazują przede wszystkim na organizację miejsc spotkań dla młodzieży (39%), dostęp do obozów, kolonii i półkolonii (48%), wyjazdów na basen (31%) oraz zajęć sportowych (25%), co pokazuje dużą potrzebę wsparcia w zakresie rekreacji i aktywizacji młodzieży. Natomiast dostęp do psychologa w szkole czy zajęć

pozaekcyjnych wskazało mniej 9% uczniów, co może oznaczać, że te formy wsparcia są postrzegane jako mniej priorytetowe lub niedostatecznie rozpropagowane.

Wyniki ankiety wskazują, że młodzież w gminie czuje się generalnie bezpiecznie w domu, ale widzi istotne braki w szkole i w środowisku lokalnym, szczególnie w zakresie miejsc do aktywności, rekreacji, profilaktyki uzależnień oraz wsparcia edukacyjno-społecznego. Dane procentowe podkreślają, że działania skierowane do młodzieży powinny być przede wszystkim skoncentrowane na tworzeniu atrakcyjnych miejsc spotkań, rozwijaniu oferty sportowej i rekreacyjnej oraz wsparciu profilaktyki zachowań ryzykownych.

Rozdział VI

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem pozwalającym na kompleksową ocenę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń związanych z określoną grupą, instytucją lub obszarem działania. Pozwala ona na identyfikację czynników wewnętrznych, które mogą wspierać lub utrudniać realizację celów, oraz czynników zewnętrznych, które mogą stwarzać okazje do rozwoju lub generować ryzyka. W niniejszym dokumencie przedstawiono analizę SWOT dotyczącą uczniów i ich środowiska społecznego, przygotowaną w oparciu o dane, takie jak raporty, statystyki, dokumenty strategiczne oraz sprawozdania instytucji lokalnych i regionalnych.

Celem analizy jest wskazanie obszarów, w których interwencje profilaktyczne, edukacyjne i wspierające mogą przynieść największe korzyści, a także określenie zagrożeń, które wymagają szczególnej uwagi.

Wyniki analizy mają posłużyć jako podstawa do planowania skutecznych działań wspierających rozwój młodzieży, wzmacnianie jej kompetencji społecznych i emocjonalnych oraz poprawę jakości życia w środowisku szkolnym i lokalnym.

Mocne strony (Strengths):	Słabe strony (Weaknesses):
Istniejąca infrastruktura wsparcia – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oferuje świadczenia pieniężne, niepieniężne oraz porady psychologiczne.	- Utrzymujące się problemy rodzin związane z długotrwałą i ciężką chorobą oraz ubóstwem. - Część rodzin nadal doświadcza bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

• Działający system przeciwdziałania przemocy domowej, w tym Zespół Interdyscyplinarny i Niebieskie Karty. • Stała liczba rodzin objętych pomocą, co świadczy o ciągłości wsparcia. • Wzrost liczby porad psychologicznych, co wskazuje na rosnącą dostępność usług w obszarze zdrowia psychicznego. • Współpraca z instytucjami, takimi jak policja, szkoły i placówki opieki, w zakresie diagnozy i interwencji. • Widoczny spadek liczby rodzin objętych problemem alkoholowym, co może świadczyć o skuteczności działań profilaktycznych.	• Niezadowalający poziom przeciwdziałania alkoholizmowi i ochrona zdrowia w opinii mieszkańców. • Ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych i grup wsparcia dla rodziców oraz rodzin.
Szanse (Opportunities):	Zagrożenia (Threats):
• Możliwość rozbudowy systemu wsparcia psychologicznego i specjalistycznego dla rodzin. • Rozwój programów profilaktyki uzależnień i działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. • Wykorzystanie rosnącej świadomości mieszkańców w zakresie zgłaszania przemocy domowej. • Rozwój lokalnej infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej i sportowej, szczególnie dla młodzieży. • Stworzenie nowych punktów wsparcia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi i małymi dziećmi.	• Trwałe problemy zdrowotne i materialne niektórych rodzin, wymagające długoterminowego wsparcia. • Ryzyko wzrostu przemocy domowej i uzależnień mimo prowadzonych działań profilaktycznych. • Możliwe niedostateczne finansowanie działań GOPS i innych instytucji wspierających rodziny. • Zmniejszająca się liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych może świadczyć o rosnącej grupie nieobjętej wsparciem. • Trudności w skutecznej współpracy wszystkich instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy i wykluczeniu społecznemu.

• Wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia społecznego. • Zwiększenie liczby grup wsparcia, warsztatów i kursów podnoszących kompetencje rodzicielskie.	

Rozdział VII

Adresaci Programu

Program skierowany jest do rodzin zamieszkujących Gminę Rawa Mazowiecka, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które napotykają trudności w prawidłowym funkcjonowaniu oraz wychowywaniu dzieci. W szczególności obejmuje on:

- Rodziny wychowujące dzieci, które mają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z powodu problemów emocjonalnych, społecznych lub organizacyjnych.
- Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, które borykają się z zapewnieniem podstawowych warunków życia i rozwoju dla swoich członków.
- Rodziny zagrożone ubóstwem, w których niestabilne dochody obniżają jakość życia, ograniczają dostęp do edukacji i kultury oraz utrudniają prawidłowy rozwój dzieci.
- Rodziny doświadczające przemocy – fizycznej, psychicznej, seksualnej lub ekonomicznej – potrzebujące wsparcia w zakresie ochrony przed sprawcą przemocy oraz odbudowy bezpieczeństwa i relacji w rodzinie.
- Rodziny, którym ograniczono lub odebrano prawa rodzicielskie, a dzieci przebywają w pieczy zastępczej, wymagające pomocy w reintegracji, odbudowie więzi oraz przygotowaniu do ponownego sprawowania opieki nad dziećmi.

Rozdział VIII

Realizatorzy Programu

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, który pełni rolę koordynatora oraz odpowiada za bieżącą realizację i monitoring działań podejmowanych w ramach programu.

Współdziałanie wszystkich podmiotów umożliwia skuteczne reagowanie na potrzeby rodzin oraz zapewnia kompleksowe wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej

Rozdział IX

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026 - 2028

Celem głównym wyznaczonym w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 w Gminie Rawa Mazowiecka jest

zapewnienie kompleksowego i dostępnego wsparcia rodzinom w Gminie Rawa Mazowiecka poprzez wzmocnienie bezpieczeństwa, poprawę sytuacji materialnej, zdrowotnej i wychowawczej, rozwój kompetencji rodzicielskich, profilaktykę uzależnień oraz tworzenie warunków do aktywizacji społecznej i integracji lokalnej, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci, młodzieży oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

CEL 1: Zapewnienie rodzinom zamieszkałym w Gminie Rawa Mazowiecka stabilnych warunków socjalnych, umożliwiających godne i bezpieczne funkcjonowanie, poprzez kompleksowe wsparcie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, takich jak dostęp do odpowiedniego wyżywienia, ubrań, schronienia oraz niezbędnej opieki.

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
Udzielanie rodzinom wsparcia materialnego i rzeczowego, w tym świadczeń celowych, paczek żywnościowych i innych form pomocy w trudnej sytuacji finansowej.	- Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą - Rodzaje udzielonego wsparcia	GOPS, organizacje pozarządowe, Urząd Gminy
Organizacja i zapewnienie posiłków dla dzieci i dorosłych, w tym ciepłych posiłków w placówkach edukacyjnych oraz przyznawanie zasiłków celowych na zakup żywności.	- Liczba osób korzystających z posiłków - Liczba przyznanych zasiłków celowych	GOPS, szkoły
Koordynowanie udziału rodzin w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa (FEAD) przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi.	- Liczba wydanych skierowań - Liczba rodzin i osób korzystających z programu FEAD	GOPS, NGO
Świadczenie pracy socjalnej, obejmujące diagnozę potrzeb rodzin, wsparcie psychologiczne, doradztwo i opracowywanie indywidualnych planów działań pomocowych.	- Liczba pracowników socjalnych realizujących działania - Liczba rodzin objętych pracą socjalną	GOPS
Organizacja zajęć edukacyjno-wychowawczych oraz form wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin w trudnej	- Liczba uczestników zajęć i wyjazdów - Liczba zorganizowanych wyjazdów kolonijnych i obozów	GOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, instytucje wypoczynku

sytuacji, w tym wyjazdów kolonijnych, obozów profilaktycznych i warsztatów rozwojowych.		
Wsparcie dzieci przebywających w pieczy zastępczej poprzez współfinansowanie kosztów utrzymania, zapewnienie dodatkowego wsparcia wychowawczego i udziału w zajęciach edukacyjnych.	• Liczba dzieci objętych współfinansowaniem • Kwota przeznaczona na wsparcie	GOPS, PCPR, Urząd Gminy, instytucje pieczy zastępczej
Prowadzenie działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do rodzin w zakresie poprawy warunków życia, zdrowia, bezpieczeństwa oraz umiejętności wychowawczych.	• Liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów i szkoleń • Liczba uczestniczących rodzin	GOPS, organizacje pozarządowe, szkoły, instytucje kultury

CEL 2: Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz zapewnienie kompleksowego, wieloaspektowego wsparcia rodzinom z dziećmi znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w tym rodzinom wychowującym dzieci z problemami zdrowotnymi, społecznymi lub edukacyjnymi.

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
Wsparcie rodzin realizowane przez asystentów rodziny, obejmujące diagnozę potrzeb, doradztwo wychowawcze oraz wsparcie dzieci, w szczególności w rodzinach borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi lub wychowujących dzieci z chorobami przewlekłymi.	• Liczba asystentów rodziny zaangażowanych w działania; • Liczba rodzin objętych wsparciem; • Liczba dzieci korzystających ze wsparcia	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe

Udział przedstawicieli GOPS w pracach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci w pieczy zastępczej, mający na celu monitorowanie warunków życia dzieci, koordynację wsparcia oraz współpracę z rodzinami i instytucjami opiekuńczymi.	• Liczba spotkań zespołów; • Liczba dzieci objętych oceną; • Liczba rodzin współpracujących w ramach zespołu	GOPS, PCPR, przedstawiciele sądu rodzinnego, placówki pieczy zastępczej
Monitorowanie sytuacji rodzin po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny w celu oceny skuteczności wsparcia oraz samodzielności rodziców w wypełnianiu obowiązków wychowawczych.	• Liczba rodzin objętych monitoringiem; • Liczba rodzin wykazujących samodzielność w realizacji obowiązków opiekuńczo-wychowawczych	GOPS
Tworzenie warunków do funkcjonowania rodzin wspierających, poprzez zapewnienie środków finansowych, doradztwo i wsparcie organizacyjne dla rodzin pełniących rolę wsparcia w systemie pomocy społecznej.	• Liczba rodzin wspierających; • Liczba rodzin korzystających ze wsparcia; • Liczba działań finansowanych	GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe
Realizacja dodatkowych projektów wspierających rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, obejmujących programy edukacyjne, warsztaty psychologiczne, działania rekreacyjne i profilaktyczne dla dzieci i rodziców.	• Liczba rodzin i osób korzystających z projektów; • Liczba udzielonych form wsparcia w ramach projektów	GOPS, organizacje pozarządowe, Urząd Gminy, placówki edukacyjne i wychowawcze

Tworzenie grup wsparcia dla rodziców i opiekunów, umożliwiających wymianę doświadczeń, wzajemne uczenie się i rozwój umiejętności wychowawczych oraz profilaktykę sytuacji kryzysowych w rodzinach.	• Liczba zorganizowanych grup wsparcia; • Liczba uczestników; • Liczba godzin wsparcia psychologicznego i doradczego	GOPS, psychologowie, pedagodzy, organizacje pozarządowe
Zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci i rodzin doświadczających przemocy, trudności wychowawczych lub kryzysów życiowych, poprzez konsultacje indywidualne i grupowe.	• Liczba osób korzystających z porad i konsultacji; • Liczba przeprowadzonych sesji indywidualnych i grupowych; • Liczba rodzin objętych wsparciem	GOPS, psychologowie, terapeuci, organizacje pozarządowe

CEL 3: Wzmocnienie rodzin w zakresie radzenia sobie z trudnościami oraz zapewnienie stabilnych warunków funkcjonowania w codziennym życiu

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
Systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem poprzez regularne wizyty środowiskowe, wywiady socjalne, analizę potrzeb oraz współpracę z instytucjami wsparcia, w celu wczesnego wykrywania problemów, szybkiego reagowania i przeciwdziałania pogłębianiu trudności.	• Liczba rodzin objętych monitoringiem; • Liczba interwencji podjętych w ramach działań monitorujących; • Liczba rodzin, u których zdiagnozowano potrzeby wsparcia	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, , organizacje pozarządowe
Zapewnienie mieszkańcom dostępu do bezpłatnych konsultacji oraz poradnictwa specjalistycznego w	• Liczba osób korzystających z konsultacji;	GOPS, placówki oświatowe, NGO,

obszarach psychologicznym, pedagogicznym, prawnym i socjalnym, realizowanych zarówno indywidualnie, jak i grupowo, w tym poprzez spotkania w placówkach, online oraz w środowisku lokalnym.	• Liczba udzielonych porad; • Liczba godzin wsparcia zrealizowanych w ramach poradnictwa; • Liczba porad realizowanych w formie grupowej i indywidualnej	
Udzielanie wsparcia rodzinom i osobom doświadczającym przemocy, obejmujące interwencje psychologiczne, prawne, koordynację procedur „Niebieskiej Karty”, organizowanie grup diagnostyczno-pomocowych oraz współpracę z policją, sądem i innymi instytucjami ochrony prawnej.	• Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego; • Liczba grup diagnostyczno-pomocowych; • Liczba uruchomionych i obsługiwanych Niebieskich Kart; • Liczba rodzin objętych wsparciem interwencyjnym	GOPS, Policja, sąd rodzinny, NGO
Wsparcie rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i innymi uzależnieniami poprzez kierowanie spraw do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inicjowanie postępowań sądowych w celu przymusowego leczenia, konsultacje specjalistyczne oraz organizowanie programów profilaktycznych.	• Liczba wezwań skierowanych do GKRPA; • Liczba wniosków do sądu o leczenie odwykowe; • Liczba rodzin objętych wsparciem; • Liczba działań profilaktycznych przeprowadzonych w rodzinach	GOPS, GKRPA, sąd rodzinny, poradnie uzależnień, NGO

Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych w rodzinach zagrożonych dysfunkcją, obejmujących warsztaty kompetencji wychowawczych, poradnictwo indywidualne, wsparcie psychospołeczne, działania edukacyjne rozwijające umiejętności rodzicielskie i treningi radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.	• Liczba przeprowadzonych warsztatów; • Liczba rodzin uczestniczących w działaniach; • Liczba godzin wsparcia edukacyjnego i psychologicznego; • Liczba działań profilaktycznych i wychowawczych zrealizowanych w formie warsztatów	GOPS, placówki oświatowe, NGO,
Wspieranie rodzin w zakresie rozwoju kompetencji życiowych i społecznych poprzez prowadzenie szkoleń, kursów, grup wsparcia i doradztwa zawodowego, w tym organizowanie spotkań integracyjnych i działań aktywizujących społeczność lokalną.	• Liczba szkoleń i kursów; liczba uczestników; • Liczba zorganizowanych grup wsparcia; • Liczba godzin doradztwa zawodowego i spotkań integracyjnych	GOPS, Urząd Gminy, NGO, placówki edukacyjne
Tworzenie systemu szybkiego reagowania na kryzysy rodzinne, obejmującego procedury wsparcia interwencyjnego, kontaktów kryzysowych i działań koordynujących współpracę międzyinstytucjonalną w sytuacjach wymagających natychmiastowej pomocy.	• Liczba interwencji kryzysowych; • Liczba rodzin i osób objętych wsparciem natychmiastowym; • Liczba działań koordynacyjnych podejmowanych w sytuacjach kryzysowych	GOPS, Policja, organizacje pozarządowe

CEL 4: Wzmacnianie kompetencji dzieci, młodzieży oraz rodzin poprzez działania profilaktyczne i edukacyjne, ukierunkowane na bezpieczne, zdrowe i odpowiedzialne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
Realizacja kompleksowych programów profilaktycznych w szkołach obejmujących zagadnienia związane z uzależnieniami, przemocą rówieśniczą, cyberprzemocą i innymi zagrożeniami społecznymi, dostosowanych do wieku uczestników i angażujących zarówno młodzież, jak i rodziców.	• Liczba wdrożonych programów; • Liczba uczestniczących dzieci, młodzieży i rodziców; • Liczba godzin zajęć edukacyjnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, placówki oświatowe, NGO, pedagodzy, psychologowie
Organizacja szkoleń, warsztatów i kursów podnoszących kwalifikacje asystentów rodziny, pracowników socjalnych oraz osób wspierających rodziny, w zakresie wczesnego rozpoznawania zagrożeń, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pracy z dziećmi i młodzieżą w sytuacjach kryzysowych.	• Liczba szkoleń i warsztatów; • Liczba przeszkolonych osób; • Liczba godzin szkoleniowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, ośrodki szkoleniowe, NGO
Wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń między asystentami rodziny poprzez regularne spotkania, konsultacje, superwizje grupowe oraz forum wymiany dobrych praktyk, w celu podniesienia jakości działań wsparcia dla rodzin.	• Liczba zatrudnionych asystentów; • Liczba spotkań i konsultacji; • Liczba przeprowadzonych superwizji; • Liczba uczestników	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, placówki oświatowe,
Realizacja kampanii informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców, mających na celu zwiększenie świadomości zagrożeń zdrowotnych,	• Liczba kampanii informacyjnych; • Liczba osób objętych kampaniami; • Liczba materiałów dystrybuowanych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie

społecznych i emocjonalnych oraz promowanie dostępnych form wsparcia psychologicznego, socjalnego i edukacyjnego w gminie.		Mazowieckiej, placówki oświatowe, media lokalne, NGO
Organizacja działań edukacyjnych w środowisku lokalnym, takich jak prelekcje, warsztaty tematyczne podczas wydarzeń społecznych, promujących zdrowy styl życia, odpowiedzialne postawy społeczne oraz przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy.	• Liczba działań edukacyjnych; • Liczba uczestników.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, placówki oświatowe, NGO
Tworzenie i rozwój lokalnych przestrzeni do aktywności młodzieży, w tym klubów młodzieżowych, świetlic środowiskowych, placów spotkań oraz organizacja zajęć rekreacyjnych i sportowych, odpowiadających potrzebom uczniów zgłoszonym w badaniach ankietowych.	• Liczba utworzonych przestrzeni i klubów młodzieżowych; • Liczba uczestników zajęć; • Liczba godzin zorganizowanej aktywności	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, szkoły,
Zapewnienie rodzinom łatwego dostępu do wsparcia specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego oraz edukacyjnego, w tym tworzenie lokalnego punktu wsparcia rodzin oraz grup wsparcia dla rodziców i opiekunów, w odpowiedzi na zidentyfikowane w ankietach braki w dostępie do usług.	• Liczba utworzonych punktów wsparcia; • Liczba rodzin objętych wsparciem; • Liczba zrealizowanych porad i konsultacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, NGO,

Rozdział X

Realizacja i finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka będzie przebiegać w sposób zintegrowany, kompleksowy i elastyczny, tak aby odpowiadać na rzeczywiste potrzeby lokalnej społeczności. Wdrażanie działań będzie oparte na współpracy wielu partnerów – instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych oraz osób i środowisk zaangażowanych w poprawę jakości życia dzieci, młodzieży i rodzin.

Koordinację Programu powierzono Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, który będzie odpowiedzialny za spójność realizowanych zadań z celami strategicznymi, a także za skuteczne ich wdrażanie. Współpraca w ramach Programu obejmie jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, instytucje oświatowe, służbę zdrowia, policję, sądy rodzinne, organizacje pozarządowe, wspólnoty religijne oraz lokalnych przedsiębiorców.

Działania będą prowadzone w sposób otwarty na zmieniające się potrzeby mieszkańców, z uwzględnieniem wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii społecznych. Szczególny nacisk zostanie położony na szybkie reagowanie na zjawiska kryzysowe, takie jak bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienia czy problemy wychowawcze wśród dzieci i młodzieży.

Realizacja zadań będzie możliwa dzięki wykorzystaniu różnorodnych źródeł finansowania, co pozwoli zapewnić stabilność działań i ich elastyczne dostosowanie do zmieniających się potrzeb. Planowane źródła finansowania obejmują:

- środki budżetów samorządowych (gminnego, powiatowego, wojewódzkiego) – stanowiące podstawę finansowania lokalnych działań;
- środki z budżetu państwa, w tym dotacje i programy ministerialne;
- fundusze zewnętrzne, w tym:
 - fundusze strukturalne i programy Unii Europejskiej,
 - środki krajowych i regionalnych programów, takich jak Fundusz Przeciwdziałania Uzależnieniom czy Fundusz Sprawiedliwości,
 - dotacje z programów grantowych (np. Program Aktywizacji Społecznej, FIO – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich);
- wkłady własne organizacji pozarządowych w postaci finansów i zasobów rzeczowych;
- darowizny i wsparcie sponsorów z kraju i zagranicy.

Dzięki partnerskiej współpracy i odpowiedniemu zabezpieczeniu finansowemu, Program będzie mógł funkcjonować skutecznie i długofalowo, umożliwiając szybkie reagowanie na nowe wyzwania oraz odpowiadając na zmieniające się potrzeby rodzin i całej społeczności lokalnej.

Rozdział XI

Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2026–2028

Aby Gminny Program Wspierania Rodziny realizował swoje założenia w sposób skuteczny i odpowiadający rzeczywistym potrzebom mieszkańców, niezbędne jest prowadzenie systematycznego monitoringu oraz bieżąca ocena stopnia osiągnięcia wyznaczonych celów. Procesy monitorowania i ewaluacji służą zapewnieniu efektywności, transparentności oraz ciągłego doskonalenia podejmowanych działań na rzecz rodzin z terenu Gminy Rawa Mazowiecka.

Regularna analiza realizowanych inicjatyw umożliwia ocenę ich skuteczności, adekwatności do lokalnych potrzeb oraz wpływu na poprawę funkcjonowania rodzin i społeczności. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej jako jednostka odpowiedzialna za koordynację Programu, będzie corocznie – do dnia 31 marca – przygotowywał sprawozdanie z jego realizacji, uwzględniając aktualne wyzwania, potrzeby mieszkańców oraz rekomendacje dotyczące kierunków dalszych działań. Sprawozdanie należy przedstawić Wójtowi i Radzie Gminy.

Celem monitorowania i ewaluacji jest ocena skuteczności podejmowanych działań, sprawdzenie, czy osiągnięte rezultaty odpowiadają założeniom Programu, wskazanie obszarów wymagających korekty oraz dostarczenie danych potrzebnych do planowania kolejnych działań. Proces ten umożliwia także aktywny udział partnerów społecznych – instytucji, rodzin i organizacji pozarządowych – w doskonaleniu Programu.

Do monitorowania wykorzystuje się okresowe sprawozdania jednostek realizujących zadania, badania ankietowe i wywiady z uczestnikami oraz analizę danych statystycznych, takich jak liczba interwencji czy liczba beneficjentów wsparcia. Ocena realizacji Programu odbywa się na podstawie ustalonych wskaźników.

Ewaluacja prowadzona jest w trzech formach: bieżącej – umożliwiającej szybkie reagowanie i wprowadzanie zmian, okresowej – rocznej analizy działań z wykorzystaniem

danych ilościowych i jakościowych, oraz końcowej – po zakończeniu cyklu Programu, służącej podsumowaniu efektów i sformułowaniu wniosków oraz rekomendacji.

Za organizację i prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, realizując ten proces we współpracy z partnerami Programu, w tym szkołami, placówkami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami społeczności lokalnej.

Wyniki ewaluacji służą wprowadzaniu usprawnień w realizowanych działaniach, planowaniu nowych form wsparcia, rozszerzaniu dotychczasowych inicjatyw oraz formułowaniu rekomendacji dla samorządu w zakresie polityki społecznej.